

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

De iis qui mytserium non intellexerunt, & quòd volentes illud ignorarunt,
tum quanta eos expectent, qui id cognouerunt, praemia, illos in primis qui
propter confessionem, vitam martyrio consummarunt. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

relata. Disciplinam porro tradidit, quæ non prudentia im-
buit, sed sapientia discipulos: quò non virtutes illas, quæ
ciuiles dicuntur, sed vias, quæ recta ad eum mundum, quem
sola percipit intelligentia deducunt, perdicerent: illudque
rerum genus, quod semper vno eodemque modo se habet, at-
tenta animi cogitatione peruestigare laboraret, & diuinam
summæ mentis notionem mente assidue recolerent. Iam ve-
rò beneficia, non mediocria illa quidem, nobis delata, pro
cæcitate visus, pro virium defectione, bona corporis habi-
tudo, pro morte, ad vitam denuo restitutio, prætereo copio-
sam illam rerum ad victum necessariarum in solitudine sup-
peditationem, variam in paucis esculentis ingenti multitu-
dini ad longum temporis spacium affluentiam.

*De iis qui mysterium non intellexerunt, & quòd vo-
lentes illud ignorarunt, tum quanta eos expectent,
qui id cognouerunt, premia, illos in primis qui pro-
pter confessionem, vitam martyrio consummarunt.*

CAPVT XII.

Hanc tibi gratiarum actionem pro virili offerimus Chri-
ste, Deus & seruator, summi patris summa prouiden-
tia, qui & è malis nos eximis, & doctrina instruis lon-
gè sanctissima, neque ista dico, vt te laudem, sed vt gratias
agam. Quis enim mortalium te satis pro dignitate prædica-
re poterit? Nam constat te ex nihilo res, quæ sunt, procre-
asse, te lucem illis attulisse, te confusam elementorù molem
ordine disposuisse, & modo, tuam singularem clementiam
effecisse, vt homines qui probo sint & liberali ingenio, vi-
tam beatam studiose confectentur, videantque diligenter,
vt cum rerum plane bonarum quasi mercaturam ipsi exer-
ceant, de sua sapientia, & prospera fortuna aliquid imper-
tiant quàm plurimis, intemperantiaque liberati, benignita-
tisque facti participes, sempiternum virtutis fructum perci-
pian, commiserationem statuam ante oculos, fidei promif-
sum pro certo expectent, verecundiam amplectantur, & vir-
tutem cuiusque generis, quam communis hominum vita &
consuetudo antehac ei, qui omnium suscipit prouidentiam,
attribuit. Nemo enim satis idoneus repertus est medicus,

R r 5 qui

CONSTANTINI ORATIO

qui illis tam ingentibus malis, illique iniustitiæ, quæ illo tempore in hominum vita regnabat, medicari potuerit, verum providentiæ etiam ad has res suam vim extendens, omnia quæ erant contumeliæ & intemperantiæ prauitate disturbata, in ordinem facillime redegit, idque non ex occulto & latenter, sed palam certe & aperte præstitit, neque ei obscurum erat, quosdam homines esse, qui prudentiæ & mentis acie suas ipsorum vires satis accurate possent considerare, alios vero utpote animantium rationis expertium naturam adumbrantes, magis ad sensuum subsidia, propterea quod in promptu sunt, se transferre. Nec quisquam dubitet, siue virtutis studiosus ille sit, siue improbus, quin Deus vitam beatam, eamque admirabilem curationem sub aspectu subiecerit, cum hiis, qui vita excessissent vitam secundo restitueret, & sensibus orbatos, denuo integrè sentire iuberet, Mare etiam solidum reddidisse, ex tempestate effecisse tranquillitatem, & ad extremum ubi opera miranda edidisset, & homines ex infidelitate ad constantem fidem reuocasset, in cælos ascendisse, cuius tandem opus putandum est, nisi Dei & potentiæ certe longe excellentissimæ? Quinetiam tempus illud passioni destinatum, spectaculis valde admirandis non caruit, cum nocturna caligo diurnæ luci offusa, solem obscuraret. Nam populus vniuersus in omnibus locis magnopere extimuit, ne iam rerum omnium exitus venisset, & chaos, sicut ante iacta mundi fundamenta, iterum ubique peruaderet. Causa verò tanti mali, & ecquid sceleris esset ab hominibus contra Dei numen admissum, vsque eò sedulo quærebatur, quoad Deus, impiorum contumeliam contra se admissam præ animi sui magnitudine pœnitens contemnens, benigne cælum omne siderum illustrasset multitudine, & ad pristinum splendorem reduxisset. Itaque orbis terræ aspectus, quantumuis tristis, & horridus, rursus ad suam quasi hilaritatem restitutus est. At dixerit aliquis (cui volupe est blasphemias loqui) Deum potuisse, liberam hominum voluntatem mitiorem, integrioremque effecisse. Quæ melior via, quod institutum plus habebat virium ad malorum animos mansuefaciendos, quam ut Deus ipse præsens illos compellaret? An non ille hic coram, oculis hominum conspectus, modestam viuendi

*Lazarus
ceci.*

uendi rationem docuit? Quod si Dei præsentis præceptio nihil profuerit, quid absentis, & hominum minimè iam ferientes aures prodesse potuisset? Quid, quæso, doctrinæ illius sanctissimæ impedimento fuit? hominum planè peruersitas. Nam cum ea, quæ nobis præclarè & vtiliter præcepta sunt, in odium rapimus, tum pacatus mentis nostræ status, & moderatio labefactatur. Quid, quod illis pergratum videbatur, præceptiones contemnere, & legi promulgatæ aures agrè & cum fastidio admouere? Quod si eam non spreuissent præincuria, præmia digna, sua in audiendo attentione, tum in præsentis, tum in futura vita, quæ est verè vita putanda, accepissent. Merces enim Deo obsequendi, est immortalis & æterna vita, quam plane, qui Deum norint, & vitam suam eum studioso imitando traducant, eamque tanquam perpetuum exemplar his, qui in hoc vitæ studio concertare studeant, proponant, possint quodam modo vendicare. Doctrina vero propterea sapientibus tradita est, vt quod illi percipiant, hoc à suis, studio & diligentia conferuetur, pura autem anima veraxque est illa quidem, in qua inest, firma præcepti diuini custodia, ex qua per inuiolatam fidem, & sinceram erga Deum pietatem nascitur mortis contemptio. Seculi etiam huius procellis talis anima se strenue opponit, & in pugna, diuina virtute, cui nemo potest resistere, munita, fertur ad martyrium, quæ cum grauissimos timores magnanimitate deuicerit, corona ab illo qui fortiter ipse martyrium sustinuerit donatur, nec tamen vlla ex parte insolenter se effert. Nouit enim credo pro certo istud à Deo solo tributum, nempe vt possit præcepta diuina, tum alacri animo suscipere, tum studiose exequi. Hanc vitæ ratione sequitur memoria perpetua, æterna gloria, idque sane meritissimo. Siquidem cum martyris vita, & modeste ac pie instituta sit, & mandatorum Dei memor, mors etiam plena magnanimitatis, plenaque generosæ mentis existit. Postea igitur hymni, psalmi, præconia, & laudes ad honorem illius decorandum, qui omnium contemplator est, decantantur. Ac tali eucharistiæ sacrificium ab hominibus peragitur, vacuum à sanguine, vacuum ab omni violentia, Neque thuris odor desideratur, neque ignis incensus: sed puri luminis tantum, quantum sat est, ad mentes eorum, qui

CONSTANTINI ORATIO

qui preces faciunt, illuminandas suppeditandum. Modestissima etiam multorum conuiuia, tum ad egentes misericorditer & benigne subleuandos, dum ad eos iuuandos, qui patria exciderunt, instituta, quæ certe si quis absurda putet, non sentit ille quidē sicut diuinissimæ sanctissimæq; disciplinæ regula postulat.

Quòd partium rerum creatarum, necessaria sit differentia. CAP. XIII.

IAM verò nonnulli in Deo incusando, nugæ consecretantur plane pueriles, dum quærunt, quid tandem sibi uolisset, quod non unam eandemq; naturam fabricatus sit, sed multa genera, varia, & natura repugnantia in lucem edi præcepit, unde dispar morum nostrorum & voluntatum ratio profecta est, fuisset fortasse melius, tum ad morem Dei præceptis gerendum, tum ad accuratam illius comprehensionem, tum ad fidem cuiusque confirmandam, si omnes homines fuissent iisdem moribus & vitæ institutione præditi: Verum ut omnes iisdem moribus eademque indole imbuti fuissent, æquum putare est admodum planè ridiculum. Neque enim considerant, diuersam esse mundi & rerum in eo contentarum constitutionem. Nam quæ ad naturæ rationem pertinent, non eandem vim habent, cum his quæ ad mores: neque corporis perturbationes cum his, quæ animum commouent, eadem sunt. Neque tamen humanum genus diuinæ bonitatis expers est, neque omnino omnium, neque quorumlibet natura illius sit particeps, sed eorū, qui diuinam naturam, quique illud vitæ genus, quod rerum diuinarum facile primas tribuit sibi delegerunt.

*Quòd creata natura, immenso ab increata intervallo distat, & quòd propius accedit ad eam homo, si e-
tatem in excolenda virtute traducat.*

CAP. XIII.

EA verò quæ ortum habent, cum æternis comparare, extremæ reuera infantiæ est. Horum enim neque principium est, neque finis: Illa utpote generata ortaq;, cum initium, ut sint & uiuant, tempore sumant, necessario & non sine causa finem habent. Ea autem, quæ generantur, cum eo
qui